

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Eadem opinio contra potentiam, quam vocant obedientialem confirmatur.
c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

sufficere nequeunt ad mutuā relationem effectus & instrumenti, nam si hic effectus taliter productus refertur suapte natura relatione producti ad instrumentum: signum est, instrumentum esse talis naturæ, quæ ex se producat talem effectum. Effectus enim non refertur naturæ suæ, nisi ad id, in quo est virtus faciendi, non voluntate alterius, sed naturaliter, siquidem naturaliter refertur: ergo cum in instrumento non sit aliqua virtus, fit, ut res producta ad illud non referatur.

Dicit aliquis, effectus non secundum suā substantiam refertur ad instrumentum, sed secundum modum, quem habet producti medio tali instrumento. At hoc est manifeste falsum. Nam instrumentum non producit modum in effectum, ad quem assumitur: quod si aliquis est modus in illo, est productio ipsa, quæ pender effectus ab instrumento, sed ipsa substantia effectus habet ratione producti, & est quæ refertur: tunc autem ratio prædicta locum habet. Nam si hic effectus suapte natura refertur ad hoc instrumentum: sequitur, in instrumento esse virtutem naturā ad productionem illius, quod est absurdum.

Respondet deinde aliquis, effectum non referri ad rem; quæ est instrumentum, nude sumptam, sed ad eam, ut esset eleuata ab gente: quæ sane eleuatio nihil aliud est, quam ordinatam esse ad talem effectum, & ad illum habere paratum talem concursum Dei. Verum quis non videat, hæc tantum esse verba? Nam Deum esse paratum concurrere cum instrumento, supponit instrumenti etiam cooperationem futuram: nunc autem querimus, vnde nam sit futura hæc instrumenti operatio? Primum quidem non ex eo, quod Deus sit cooperaturus: vtriusque enim concursus supponit principium in vtroque. Deinde eleuatum esse ex sola Dei ordinatione, quis non dicat, esse tantum respectum rationis in instrumento, si nihil in se instrumentum recipiat? Quæ igitur in illo variatio est, ut assumatur, & concurrat ad effectum, quando ex eo, quod suapte natura habet, non poterat concurrere?

Hæc vñica ratio probat, nullum instrumentum, quod suapte natura requisitum non sit ad aliquem effectum, habens aliquam præuiam operationem ad illum, vel ad aliquid productum in ipso, assumi posse indiscriminatim à Deo: ut instrumentum efficiens ad effectum quemcunque. Ex quo principio in 3. p. q. 13. & 62. dicemus, nec potentiam humanitatis Christi ad patranda miracula, nec sacramenta ad faciendam gratiam, physice concurrere, sed esse solum instrumenta moralia per modum impetrationis, ut ibidem explicabitur. Quod si instrumentum indiscriminatim assumi posset à Deo ad varios effectus; non dubitarem, eodem modo posse assumi ad creandum: non enim inuenio peculiarem aliquam rationem quæ probet, ad creandum assumi non posse. Quomodo autem necessaria sit in instrumento aliqua præui operatio ex natua virtute aut aliquid efficere debeat in ipso effectum, cuius sit propria causa, cap. 5. dicemus.

Præterea iuxta sententiā, quam sequuti sumus disp. 174. nempe creationē non distingui à re creata, nisi sola ratione, necessario sequitur, non posse assumi aliquod instrumentum ad creandum. Nam si asumeretur, variaretur creatio, ut patet ex dictis, ac proinde distingueretur à re creata.

Sunt quoque peculiæ rationes, quæ probant potentiam animæ Christi ad miracula, & efficacitatem sacramentorum non esse physicam: multaq; alia suis locis dicenda sunt contra varios modos philosophandi Theologorum. Nunc autem nostro instituto ea, quæ diximus, sufficiant. Illi autem obseruandum est, multo magis repugnare, assumi aliquid, ut instrumentum ad cooperandum seipsum. Nam cum id, quod est instrumentum, prius debeat esse, quam operari, quod se ipsum conservat in hoc instanti, prius debeat esse, quam se conservare. Quod si est prius natura non potest esse effectus sui ipsius. Quocirca falluntur, qui, ut defendant transubstantiationem in Eucharistia, dicunt Christi corpus conservari per verba consecrationis: & cum verba habeant efficaciam ex ipsa humanitate Christi, ipsam quoque ad sui ipsius conservationem assumi. Sed ea quoque ratione horum doctorum sententia merito constari debet, quod cum ad saluandam veram rationem transubstantiationis, nihil referat, humanitatem Christi physice produci, aut conservari secundum substantiam per verba consecrationis, aut à seipso, sed multo faciliori ratione explicari possit mysterium nostræ fidei, ut c. 5. obiter dicamus; tam difficili ratione, quæ in recta philosophia intricabilis apparet, eam defendere voluerit.

CAPVT IV.

Eadem opinio contra potentiam, quam vocant obedientialem, confirmatur.

Ad nostra usque tempora vno ex modis prædictis c. præcedenti defendi solebat, posse assumi quamcunque creaturam ad quemlibet effectum producendum, sicut sacramenta ad producendam gratiam, aut qualitate aliqua in ipsam creaturam derivata per modum permanentis, vel per modum transeuntis; aut sola Dei assistentia sine via posita mutatione creaturæ; & contra vtrumque modum superiori c. pugnavimus. Iam vero pauci abhinc annis recentiores nonnulli docent, posse assumi à Deo quamlibet creaturam ut instrumentum ad quemlibet effectum etiam creationis, ratione eadem potentia, quam vocant obedientialem: hanc vero potentiam dicunt esse non completam, sed inchoatam quandam virtutem ad producendum quemcunque effectum, non distinctam ab essentia rei, ut talis substantia, aut natura est. Et usque adeo hanc inchoatam virtutem rebus omnibus nonnulli tribuunt, ut relationibus etiam eam tribuere non dubitent. Porro affirmant, quamcunque rem assumptam ut instrumentum, ab intrinseco operari effectum, & ex suo aliquo ad ipsum conferre, non virtute mendicata, aut derivata à principali causa, nempe à Deo: sed virtute natua, quatenus talis natura creata est. Vocant autem virtutem inchoatam, quia nullus concursus naturalis Dei debetur ei, ut agat, sed supernaturali concursu, & alioris ordinis completum, ut producat effectum sibi (ut vocant) non proportionatum.

Hanc vero opinionē ea præsertim rationes doctores illius excogitarunt, quod ipsi necesse videretur, sacramentis non legis virtutem operamentariam concedere, quæ physice gratiam operaretur: virtus autem physice instrumentaria alio meliori modo, quā prædicto defendi non posset. Nā quod ex Thomistis nonnulli asserunt, derivari à Deo

à Deo in instrumenta physica qualitatem aliquam, aut permanentem, aut transiuntem, qua eleuentur: aut in instrumenta per solam Dei adfistentiam absque illa in ipsis mutatione eleuari, visum est his doctoribus, & merito, non habere firmum in philosophia fundamentum, & nos superiori c. quantum satis est, confutauimus. Restat igitur, ut dicamus, instrumentis esse naturam quandam virtutem inchoatam, ut superius explicata est. Cumque non videatur aliqua manifesta repugnantia, imo videamus, in alijs rebus esse virtutem hanc, quam vocant obedientialem in subiecto, ut recipiat formam supernaturalem: informam, ut informet duas materias simul: in corpore quanto, ut sit in duobus locis simul: non est, cur negemus eandem virtutem ad faciendam miracula, ad producendam gratiam, & alia, quae à solo Deo fieri possunt.

Haec sententia meo iudicio, nec in Theologia, nec philosophia firmum habet fundamentum: primum quidem non in Theologia: quoniam ad nullum mysterium fidei nostrae videtur necessarius concursus physicus instrumenti: ac proinde si salua & integra reuerentia debita mysterijs, sine hac aut alia instrumentaria virtute physica theologizare possumus: non est, cur in has angustias studiorum ingenia conijciamus. Volentes enim mysteria nostrae fidei extollere, sine necessitate ea difficiliora reddimus.

Porro autem, necessarium non esse concedere aliquem concursum physicum instrumenti cum Deo, ad defendenda mysteria nostrae fidei, patebit ex ijs, quae dicemus 3. p. q. 13. art. 2. differentes de potentia humanitatis Christi ad patranda miracula, & q. 60. art. 4. disputantes de efficacia sacramentorum novae legis: ubi ostendimus, nec Conciliorum, nec Scripturae, nec Patrum testimonia plus aliquid, vel leuiter indicare, quam efficacitatem moralem in Christi humanitate ad patranda miracula, & in sacramentis ad producendam gratiam.

Deinde hanc virtutem instrumentariam, quam vocat obedientialem, cum recta philosophia pugnare, hoc ratione ostendo. Si talis virtus instrumentaria esset in rebus, deberet esse nativa cuilibet rei, cum non esset ab extrinseco derivata. Non dixi, futuram esse naturalem: quia posset aliquis dicere, eo non esse appellandam naturalem, quod non haberet ordinem completum efficientis ad effectum naturalem; sed ad effectum supernaturalem ita refertur, ut compleri debeat concursu Dei supernaturali. Ne igitur de nomine contendamus, eam non dixi naturalem, sed nativam: id enim alicui nativum dicitur, quod ex principijs proprijs ipsius oritur, quare multo magis haec instrumentaria virtus dici deberet nativa, quia ab ipsa natura substantiali rei non distingueretur: atqui nulla virtus creaturis nativa esse potest ad quemlibet effectum: ergo neque instrumentaria virtus obedientialis in eis reperitur. Porro nullam virtutem ad quemlibet effectum creationis naturam esse, sic probatur. Aut virtus illa est completa, aut inchoata: dico autem completam, cui respondeat non solum aliqua ratio in effectu, sed adaequate totum quod in effectu producitur, & secundum omnem rationem illi tribuatur. Inchoata vero cui non respondeat effectus secundum omnem rationem, sed secundum aliquam: sicut sup. disp. 43. c. 5. diximus, visio clarum Dei tribui nativae virtuti intellectus nostri

Vasquez in 1. p. tom. 2.

non secundum totum esse, quod habet visio, sed secundum, quod intellectus est: quae quidem virtus inchoata compleri debet aliquo proximo principio adiuuante & cooperante, sicut intellectus adiuuatur specie ad intelligendum quodcumque obiectum, & lumine gloriae ad videndum clare Deum: necesse autem est, hanc virtutem instrumentariam uno ex his duobus modis esse causam. Quod enim indigeat concursu Dei, hoc commune est virtuti completae, & inchoatae, eo quod Deus sit prima omnium causa, quae hoc ipso, quod prima est, universali quadam virtute concurrere debet, neutro autem modo virtus illa esse potest ad quemcumque effectum: ergo nullo modo, neque in instrumentum, concurrere potest. Primum quidem non potest esse virtus completa ad operandum, modo explicato: si enim à virtute nativa cuiusque creatura procederet effectus quicumque, secundum omnem rationem, non esset necessaria alia causa secunda, & proxima ad talem effectum: sed solum prima, ut universali illa ratione, quae cum creatura cooperatur: posita enim causa creata alicuius effectus secundum omnem rationem, quae in illo est, non est altera proxima necessaria: ut ostendimus supra disp. 43. c. 5. sic autem nulla talis creatura esset instrumentum, sed principalis causa: sicut sunt aliae causae secundae, quae sine concursu primae nequeunt operari: & concursus, quo Deus cum qualibet creatura ad quemcumque effectum concurreret, non esset supernaturalis: quia esset ad id, quod secundum omnem rationem nativa virtus creaturae ex se operatur. Nam creatura quae nativa sua virtute vim habet, ut concurrente prima causa, aliquid operetur secundum omnem rationem, non potest dici instrumentum, nisi latiori significatione, quatenus omnis secunda causa dicitur instrumentum primae. Adde, quod alia ratione inferius probabitur, concursum Dei cum nativa virtute creaturae non esse supernaturalem: ergo talis virtus creaturae non potest esse completa.

Neque vero potest esse inchoata virtus, ut supra explicuimus: quoniam si creatura concurreret nativa sua virtute ad aliquam rationem in effectu concurreret ad illam ut propria causa, licet indigeret secunda alia causa, aut concursu primae loco illius, ut complete fieret effectus secundum omnem rationem: nam causa, quae propria & innata virtute aliquid confert ad effectum, & ipsum producit secundum aliquam rationem, est causa principalis respectu illius, quod producit: licet indigeat alia secunda causa, vel concursu primae loco illius: alia inquam, causa adiuuante, aut supernaturali, ut intellectus compleatur lumine gloriae ad videndum Deum, aut alia secunda causa naturali adiuuante, ut intellectus adiuuatur specie intelligibili ad cognoscendum hoc obiectum, aut illud: hoc autem non videtur concedendum in creatura ad quemlibet effectum: primum, quia non apparet quae ratio producta in quouis effectu tribuatur nativae virtuti creaturae, quae dicitur assumi ut instrumentum. Deinde, quia si aliqua ei assignaretur posset ipsi coniungi causa alia secunda creata naturalis, quae compleret efficacitatem eius ad quemlibet effectum non supernaturalem secundum substantiam, ut ad restitutionem oculi: quia hic effectus naturalis est secundum substantiam, & solum ex modo producendi, quia cum à solo Deo producitur sine vlla causa naturali exigente, dicitur supernaturalis, ut disp. 2. 14. notabimus. Quare si ad hunc

effectum, & similes haberet quævis creatura inchoatam virtutem nativam; posset inchoata illa virtus compleri, alia secunda causa adiuuvante creata: quia ille effectus secundum suam substantiam naturalis est. Frustra autem videtur inchoata virtus ad effectum secundum substantiam naturalem, quæ non possit alia causa secunda naturali compleri, ut integrum effectum, & secundum omnem rationem producat: ad effectum autem supernaturalem secundum substantiam, ut ad gratiam producendam, posset compleri per secundam causam creatam, quæ esset forma supernaturalis, & qua completetur efficacia ipsius, ut effectum integre produceret. Frustra enim videtur inchoata virtus nativa ad producendum effectum supernaturalem secundum substantiam, quæ non possit aliqua forma supernaturali compleri. Quod si Deus suppleret vicem alterius secundæ causæ naturalis, aut supernaturalis completis efficacitatem illam inchoatam, hoc non obest, quo minus inchoata virtus creaturæ esset propria causa effectus cuiuscunque; secundum illam peculiarem rationem, sicut etiam intellectus est causa propria visionis Dei secundum rationem intellectus, & vitalis, etiam si eius virtus compleatur concursu peculiari Dei suppletis vicem luminis.

At dicit quis, in qualibet creatura esse nativam virtutem inchoatam ad quemlibet effectum; non quia illa possit concurrere ad quemlibet effectum ut propria causa, secundum aliquam rationem; sed quia ita ad omnem rationem effectus propria virtute concurrat, ut solo auxilio supernaturali Dei ipsi non debito concurrere possit: ideoque inchoatam virtutem vocari, non quia quemlibet effectum secundum aliquam ipsius rationem producere possit, sed quia ei non est debitus concursus naturalis Dei, & solo supernaturali non debito potest operari.

Verum hoc effugium facile potest præcludi. Primum, quia, ut supra dicebamus, si quævis creatura nativa sua, & propria virtute aliquid potest conferre ad quemlibet effectum, nihil ei deesse potest, quo minus sit causa propria talis effectus, & ei concursus naturalis Dei respondeat, ut operetur: nam concursus respondet nativæ virtuti naturalis est; & talis virtus non obediens, ut ipsi loquuntur, sed naturalis dicenda esset; & effectus ipsi respondens naturalis vocari deberet. Deinde multi effectus per quamlibet creaturam producti, non essent supernaturales secundum substantiam, sed naturales, qualis est oculi restitutio: si autem ad hos effectus esset nativa virtus, in qualibet creatura, cui responderet, & daretur aliquis concursus Dei ad eisdem effectus producendos, proculdubio esset concursus naturalis; non influxus Dei vno ex duobus modis dicitur supernaturalis, ut disput. illa ostendimus, vel secundum substantiam, quæ datur ad effectum supernaturalem secundum substantiam, ut ad visionem Dei, & ad gratiæ habitualis productionem: vel ex parte modi, quia nulla causa, nativa sua virtute, id postulante, Deus aliquid operatur: ut cum cæco oculum restituit. Si autem in quavis creatura esset nativa virtus ad restituendum oculum, iam influxus ille, nec esset supernaturalis secundum substantiam, ut patet, neque esset supernaturalis ex parte modi, quia esset ad concurrendum cum nativa virtute causæ creatæ. Quare absque fundamento

diceretur virtus illam creatura obediens; cum vere esset causa secunda.

Dicunt deinde adversarii virtutem illam obediens ideo esse instrumentariam, & concursum Dei, qui ipsi confertur, esse supernaturalem saltem ex parte modi, quia illa non est proportionata effectui, nec ex se sequatur illi: si autem esset proportionata, recte sequeretur ea, quæ habemus intulimus. Ceterum qui sic respondent, ut difficultatem propositam non dissolvunt, aut destruunt quod posuerant in prædicta sua opinionione aut enim virtutem illam non esse proportionatam & adequatam effectui, idem est, quod non posse sine concursu primæ causæ operari: & hoc non satis est, ut sit instrumentaria; hoc enim concursus egent omnes causæ: aut idem est, quod virtutem illam nativam esse inferiorem, quia ut et tanquam effectus responderet id, quod debet produci: & hoc perinde est, atque negare virtutem innatam ad quemlibet effectum. Nam virtus, quæ ex se confert aliquid ad productionem effectus, non potest non esse proportionata & adequata ei, quod producit: si autem non est aliquid, quod producit in effectum, proportionata & adequata, ex se nihil conferre potest, & perinde est, non esse proportionatam, atque nihil esse. Ac postremo, si defendere debemus virtutem instrumentariam in quavis creatura, non debet esse innata instrumentum, sed derivata aliquo modo à principali agente vel per qualitatem, vel per modum, vel per assistentiam. Quod si hoc etiam modo ostendi nequit, ut vidimus, melius est, tale genus instrumentum omnino negare. Argumenta aduocatorum c. 6. diluentur.

CAPVT V.

Quomodo cetera instrumenta habeant prænam operationem, vel aliquid propria virtute productum in effectum.

Quæcunque communiter dicuntur instrumenta, prænam aliquam operationem habere, aut aliquid in effectum producere propria & naturali virtute, inductione monstrare possumus. *Scilicet in 4. d. 1. q. 5. ad primam questionem dicitur q. 6. q. 5. Circa tertium principale, enumeratur sex modus, quæ hoc nomine vocari solent. Primo secundæ causæ, etiam si principales sunt, collatur cum Deo, qui est prima omnium causa, dici solent instrumenta illius, tamen in se virtutem nativam habeant producendi suum effectum: ea vero solum ratione instrumenta dicuntur, quia subduntur motioni primæ causæ, & ab eadem operatione essentialiter pendunt. Secundo modo dicitur accidentaria aliqua forma instrumentum, quia ut propria causa producat virtutem dispositionem, quam confestim & naturaliter consequitur forma substantialis: tamen si consideret, ad productionem ipsius forme substantialis nihil operari instrumentum illud, sed ea ratione duntaxat dici instrumentum, quia producit prænam dispositionem, de quo modo non est nobis disferendum: nunc satis sit, hoc genus, instrumenti natura sua ordinatum esse ad talem effectum propter prænam dispositionem, quam sua virtute operatur, ut in disputatione, quam sua virtute operatur, ut in disputatione natura referatur ad illum: huiusmodi instrumenta sunt calor ignis ad ignem producendum, caliditas animalis ad gignendas canes, & alia id genus.*